

Koltay András (szerk.): Media Freedom and Regulation in the New Media World

(Budapest, Wolters Kluwer, 2014. 596 oldal,
ISBN 978 963 295 400 4)

A Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontján belül működő Médiatudományi Kutatócsoport 2013 elején kezdte meg „Az európai médiajogi gondolkodás alapjai, különös tekintettel a szólásszabadság egyes kérdéseire” című, 2015 végéig tartó kutatási programját. Ennek keretében több önálló publikáció, tanulmánykötet, konferencia kerül kiadásra, illetve megszervezésre. A kutatási program több, elkülönülő jogterületen zajló kutatást fog össze. Ez a sokszínű megközelítés alkalmas lehet arra, hogy közelebb vigye a kutatás résztvevőit, illetve a kutatási eredmények befogadóit annak meghatározásához, hogy miben állnak az európai médiajogi gondolkodás alapjai, az egyes felmerülő kérdésekkel kapcsolatban milyen megoldási modellek azonosíthatók, mi az európai szabályozások valamennyi országban azonosítható ‘közös minimuma’, illetve létezik-e ‘legjobb gyakorlat’ e kérdésekben, és ha igen, melyek tekinthetők annak. Az európai megközelítések azonosításán túl legalább ennyire fontos az Egyesült Államok, illetve esetleg más, európai nézőpontból is fontos jogrendszerek (például Kanada, Ausztrália, stb.), valamint a különböző jogrendszerek egymásra hatásának vizsgálata is.

Az angol nyelvű tanulmánykötet az egyik első, kézzelfogható ‘terméke’ a kutatócsoportnak. A szerzőgárda igen tekintélyes és sokszínű, többségében külföldi média- és szólásszabadsággal foglalkozó jogászokból áll. A kötet nyolc szerkezeti egységre osztható, amelyek a szólásszabadság, illetve a médiajog aktuális kérdéseinek jelentős részét érintik. Az első szerkezeti egység (*Fundamental issues of media regulation*) a médiaszabályozás alapvető elvi kérdéseivel foglalkozik. A szólás- és sajtószabadság filozófiai-elvi megalapozása elsősorban az Egyesült Államok jogrendszeréből és a *Supreme Court* gyakorlatából szivárgott át az európai kontinensre, ezért mind egy amerikai szerző, Russell L. Weaver, mind egy európai, Fekete Balázs összefoglaló tanulmánya értékes hozzájárulás e téma tárgyalásához, és az Atlanti-óceán két oldaláról érkező eltérő nézőpontból is elemzi vizsgálatát tárgyát.

A második szerkezeti egységben (*Regulation of the new media*) az új médiaszolgáltatások által felvetett kérdésekről esik szó, ideértve a hagyományos szolgáltatások digitalizációja által felvetett kérdéseket, melyekről Katrin Nyman Metcalf tanulmánya szól, valamint az internettel kapcsolatos kérdéseket. Ez utóbbin belül Rolf H. Weber és Ulrike I. Heinrich közös tanulmánya az új szolgáltatások szabályozási struktúrájáról, Bartóki-Gönczy Balázs tanulmánya pedig az internet-semlegesség aktuális kihívásairól értekezik.

A harmadik szerkezeti egységben (*Special issues in media regulation*) a médiaszabályozás régóta fennálló, ugyanakkor különösen aktuális kérdéseit vizsgáló írások szerepelnek. Ezek között megtalálható Peter Leyland professzor cikke a brit *News of the World*-botrány utóregzései-

ról, illetve a brit sajtószabályozás formálódásáról, azzal összefüggésben. Az ügy a sajtó működésének kívánatos korlátaira, és a szabályozás általános kérdéseire világított rá egy csapásra 2011 nyarán. Lorna Woods a közszolgálati média szabályozásának és az Európai Unió jogának a viszonyáról írt cikket, ami szintén egy hosszú, és közel sem lezárt, számos bizonytalansággal övezett problémás viszony. Lános Petra cikke pedig azt vizsgálja, hogy vajon meddig terjed az Európai Unió hatásköre a médiaszabadság kérdéseiben – nem függetlenül a magyar médiatörvények által keltett nemzetközi rezonanciától. A hatásköri kérdéseket megelőző kérdés, amelynek alapos körüljárása elengedhetetlen, hogy vajon milyen, közösen vallott európai értékek adnak eligazítást a döntéshozók számára, léteznek-e ilyenek, lehetnek-e alapjai a közös jog további bővülésének és erősödésének.

A negyedik szerkezeti egységben (*Anonymous speech*) az újságírók jogaival foglalkozó írások találhatóak. Más-más szempontból ugyan, de mind Damian Paul Carney, mind pedig Vincenzo Zeno-Zencovich cikke e kérdéstről szól. Amíg Carney az újságírói forrásvédelem felől közelíti meg a témát, addig Zeno-Zencovich az internetes anonimitásról szól, amely kérdés értelemszerűen túlmutat a 'hagyományos' újságírók jogait biztosító szabályok érvényesítésén, és felveti azt a nehezen megválaszolható elvi kérdést, hogy ki minősül újságírónak, vagy inkább: ki jogosult speciális védelemre a média területén, és milyen megfontolásból?

Az ötödik szerkezeti egység az 'örökzöld' rágalmazási joggal foglalkozik. John Campbell cikke értékes és részletes áttekintést ad szinte valamennyi *common law* jogrendszerrel, kiemelt hangsúllyal az e területen az utóbbi másfél évtizedben történt angol fejleményeket elemezve. Mint tudjuk, a rágalmazási jog izgalmas átalakuláson megy keresztül a *common law* országokban, amely változás egész Európa és az Egyesült Államok számára is tanulságokat hordozhat. Ursula Cheer cikke e fejleményeket az új-zélandi jogrendszer tükrében mutatja be. Anne Cheung pedig az új média és a hagyományos rágalmazási jog keretszövetében található izgalmas kérdést jár körül, az *internet host providers* felelősségének problémáját, a mások által anonim módon közzétett kommentek vonatkozásában. Jelen sorok szerzője pedig egy átfogó európai körkép felvázolását követően a szintén – más államok jogrendszerei számára is – érdekes utakra tévedő magyar szabályozást és joggyakorlatot, valamint a magyar érintettségű, de európai szinten is releváns, a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) által eldöntött rágalmazási ügyeket elemzi.

A rágalmazási jog egyes kérdéseivel szoros összefüggésben álló magánszféra-védelem kérdéseit elemzik a kötet hatodik szerkezeti egységében szereplő tanulmányok. Val Corbett cikke a *publicity rights* jelenkori problémáit mutatja be, míg Ashley Packard a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályozás bizonytalanságait vizsgálja, mind európai viszonylatban, mind az Egyesült Államok szintjén.

A szólásszabadság egyes területeit bemutató kötetből nem hiányozhat a gyűlöletbeszéd problematikája. E témával négy írás is foglalkozik a kötet hetedik szerkezeti egységében (*Hate speech and terrorism*). Robert A. Kahn cikke a jelképek és a gyűlöletbeszéd kapcsolatát, lehetséges korlátozását járja körül, mind az Egyesült Államok, mind az EJEB joggyakorlatát elemezve. Jeroen Temperman a gyűlöletre izgatás korlátozásának nemzetközi szabályozását mutatja be, különös tekintettel a vallási meggyőződést érintő gyűlöletbeszédre. Hasonló a tárgya Török Bernát cikkének, aki az e tekintetben is gazdag strasbourgi gyakorlatot teszi kritikai elemzés tárgyává, és az egyes döntések egymásra rakódott rétegeiből igyekszik azonosítani a sokszor nem könnyen észrevehető elvi alapvetéseket, a jövőbeni döntések meghozatalához szükséges

megfontolásokat, szempontokat. Clive Walker professzor pedig a gyűlöletbeszédnek egy sajátos és relatíve új (vagy legalábbis a 21. században sajnálatos módon új lendületet kapó) területét, a terrorizmust támogató beszéd és a demokratikus szólásszabadság nehézségektől nem mentes viszonyának bemutatását végzi el.

A kötet utolsó, nyolcadik egysége (*Commercial communications and political advertising*) a reklámcélú közlésekkel foglalkozik, két egészen eltérő aspektusból. Irini Katsirea és Thomas Gibbons a médiabeli kereskedelmi közlemények egy speciális esetét, az AVMS irányelv által Európa-szerte bevezetett *product placement* szabályainak átültetését és gyakorlati érvényesülését elemzi az Egyesült Királyságban és Németországban, míg Tom Lewis az EJEB politikai reklámokra vonatkozó, ellentmondásokról nem mentes gyakorlatát mutatja be.

A kötet tehát nemcsak terjedelmét tekintve vastkos, hanem számos eltérő kérdést mutat be. A szerkesztő szándéka az volt, hogy a tanulmányok e gyűjteménye hozzájáruljon a közös európai, amerikai és más kontinenseken is folytatott vitáinkhoz. A tanulmányok egy-egy probléma egy-egy pillanatképét rögzítik, amely talán néhány év múlva, a szabályozás és a gyakorlat folyamatos formálódása miatt már nem lesz egészen, tökéletesen éles, de a cikkekben szereplő fontos elméleti alapvetések és mélyreható elemzések meggyőződésem szerint hosszabb távon is fontos forrássá teszik azokat.

A KÖTET BEVEZETŐJÉNEK FELHASZNÁLÁSÁVAL ÍRTA:
KOLTAY ANDRÁS